

EMO'nun çalışması elektrik özelleştirmelerinden tüketicinin zararlı çıktığını ortaya koyuyor

Elektrik faturaları cıldırtacak

Daha ucuza elektrik kullanmak gerekçesiyle dağıtım hizmeti özelleştirildi. Ancak bu söylemin bir 'yalan' olduğu ortaya çıktı. EMO'nun geçen ay tamamladığı raporunda, yurttaşların önümüzdeki dönemde, elektrik harcamaları için çok daha büyük faturalar ödemesi gerektiği ortaya konuluyor.

Mustafa ÇAKIR

Elektrik özelleştirmeleri, yurttaşın sırtına binen yükü katladı. Özelleştirmeler, ucuzluk yerine, pahalılık getirdi. Elektrik Mühendisleri Odası'nın (EMO) raporuna göre, özel sektör kendisinde var olan sermayeyi yatırıma dönüştürmek yerine, bizzat faturalar aracılığıyla tüketicilerden tahsil ettiği kamu kaynağı ile yatırımları gerçekleştirme yoluna başvuruyor.

EMO, elektrik özelleştirmelerinin sonuçlarını raporlaştırdı. "Elektrik Özelleştirmeleri Raporu"nda şu saptamalara yer verildi:

"Ülkemizin 2011 yılı sonu itibarıyla elektrik üretimi yaklaşık 228,4 Milyar kWh olarak gerçekleşmiştir. Elektrik üretiminde dış kaynak bağımlılığımız yaklaşık yüzde 56,5 seviyesine çıkmıştır. Doğalgaz kaynaklı üretim lisanslarına her geçen gün yenileri eklenmektedir. Enerji ithalatımız 2011 yılı itibarıyla 54 Milyar dolara ulaşmıştır.

Beklenen gelir sağlanamadı

Özelleştirme ihalelerinin tamamlandığı tarihlerde elektrik dağıtım özelleştirmelerinden yaklaşık 16 Milyar dolar gelir beklenen iktidar, iptal olan ihaleler ve teminat krizi yaşayan firmaların elenmesi sonucu iha-

le bedellerinin düşmesi ile 1 Şubat 2012 tarihi itibarıyla özelleştirme gelirlerinin toplamında yaklaşık 6,5 milyar dolar kayıp ile karşılaşmıştır. İhale işlemleri tamamlanmış olan bölgelerin özel sektöre devredilmesi halinde özelleştirme gelirlerinin yaklaşık 9,5 milyar dolara ulaşması beklenmektedir. Ancak elektrik dağıtım bölgelerinin özelleştirilmesinde yaşanan süreç göz önüne alındığında, ihalesi yapılmış olan bölgelere teklif veren bazı firmaların da son anda teminatlarını yakarak ihalelerden çekilmesi sürpriz olmayacak ve beklenen özelleştirme gelirleri de bu doğrultuda düşecektir.

2010 yılının son altı aylık döneminde (TETAŞ dağıtım şirketlerince tüketime sunulan enerjinin yaklaşık yüzde 50'sini karşılamaktadır ve 2009 yılı verilerine göre yıllık yaklaşık 160 milyar kWh tüketim söz konusudur) yapılacak kaba bir hesaplamada dağıtım şirketlerine yaklaşık 550.000.000 TL mali kaynak aktarımından söz etmek mümkün olmaktadır.

Odamız tarafından yapılan değerlendirmelerde, sadece 13 Şubat 2012 günü elektrik piyasasında normal koşullarda yaklaşık 10 milyon TL civarında olması beklenen işlem hacminin yaklaşık 66,1 milyon TL tutarında gerçekleştirildiği hesaplanmıştır. Web tabanlı Enerji Port sitesinde yapılan 21 Şubat 2012 tarihli haberde ise 13 Şubat 2012 günü elektrik piyasasında satışı yapılan

elektrik enerjisi bedelinin 80 milyon TL olduğu belirtilmiştir. Ocak-Şubat aylarının değişik gün ve saatlerinde yaşanan fahiş fiyat artışları göz önüne alındığında sadece iki aylık sürede oluşan kamu zararının 100 milyon TL dolayında olduğu da gözden kaçırılmamalıdır.

2011-2015 yılları için belirlenen yeni kayıp/kaçak hedefi oranları üzerinden; ulusal ölçekte 14,07 Kırş/kWh olan 2010 yılı Türkiye Ortalama Elektrik Toptan Satış Fiyatı dikkate alınarak hesaplama yapıldığında kayıp kaçak hedef yükseltmesi nedeniyle tüketiciden fazladan yapılacak tahsilatın en iyimser tahminle yaklaşık 1,13 milyar TL olması beklenmektedir.

Denetimsizlik tehdit yaratıyor

Dağıtım tesisi yatırımlarının teknik, ekonomik ve fiziki yeterlilikleri denetimden yoksun bırakılmıştır. Denetim sorunu halen sürmekte, denetim işinin özelleştirilmesi için arayışlar sürdürülmektedir. Ne yazık ki elektrik dağıtım ve elektrik üretim tesisleri için özelleştirme süreciyle ortaya çıkan denetimsizlik ortamı, ülkemize gelecek yıllar için ciddi bir tehdit yaratmaktadır.

Özelleştirmenin temel hedeflerinden biri olarak sunulan kayıp/kaçak miktarında azalma iddiası ise tamamen çürümüştür. Kayıp kaçak hedefleri tüketici üzerine yük olacak şekilde ve kabul edilemeyecek nedenlerle artırılmıştır. Ne yazık ki özelleştirme ihalelerinin, şirketlerin kayıp kaçak hedef öngörülerini dahi alınmadan gerçekleştirildiği ortaya çıkmıştır.

Elektrik dağıtım sistemine sunulan elektrik enerjisinin tedarik sürekliliği gösterge-

lerine esas oluşturan, tüketici başına kesinti süresi ve sayısı kamuoyu denetiminden uzak dağıtım şirketi beyanına bırakılmıştır.

Elektrik dağıtım özelleştirmeleri; 4628 Sayılı Yasa'da belirtilen ucuzluk yerine, elektrik tarifeleri, hizmet bedelleri ve uygulamaya esas düzenlemeler ile pahalılık getirmiş, tüketiciden dağıtım şirketlerine mali kaynak aktarımının yasal yolunu oluşturmuştur."

KULLANIM	KAYIP/KAÇAK	KAYIPLAR
1.000	0,000	0,000
11.407,000	0,000	0,000
12.575,000	0,000	0,000
13.000,000	144,000	144,000
14.000,000	2.434,000	4.464,000
15.000,000	2.350,000	1.097,000
16.000,000	144,000	144,000
17.000,000	0,000	0,000
18.000,000	0,000	0,000
19.000,000	0,000	0,000
20.000,000	0,000	0,000
21.000,000	0,000	0,000
22.000,000	0,000	0,000
23.000,000	0,000	0,000
24.000,000	0,000	0,000
25.000,000	0,000	0,000
26.000,000	0,000	0,000
27.000,000	0,000	0,000
28.000,000	0,000	0,000
29.000,000	0,000	0,000
30.000,000	0,000	0,000
31.000,000	0,000	0,000
32.000,000	0,000	0,000
33.000,000	0,000	0,000
34.000,000	0,000	0,000
35.000,000	0,000	0,000
36.000,000	0,000	0,000
37.000,000	0,000	0,000
38.000,000	0,000	0,000
39.000,000	0,000	0,000
40.000,000	0,000	0,000
41.000,000	0,000	0,000
42.000,000	0,000	0,000
43.000,000	0,000	0,000
44.000,000	0,000	0,000
45.000,000	0,000	0,000
46.000,000	0,000	0,000
47.000,000	0,000	0,000
48.000,000	0,000	0,000
49.000,000	0,000	0,000
50.000,000	0,000	0,000

Sayaç okumaya 140 milyon

Dağıtım sistemine sunularak tahakkuku yapılan elektrik enerjisi miktarı 2009 yılı verilerine göre 135 Milyar kWh'tir. 2011 yılı tarifesinde de PSH (Sayaç Okuma) bedelinin 0,104 Kırş/kWh olduğu göz önüne alınarak yapılan hesaplamada; sayaçların okunması için tüketiciler, dağıtım şirketlerine yıllık olarak yaklaşık 140 milyon TL ödemiştir. 140 milyon TL (tüketim artışıyla doğru orantılı olarak artacak) olan bu bedelin 2012 yılı değişikliğinden sonra yaklaşık yüzde 80'i mesken abonelerince ödenecektir.

2011 yılı bağlantı bedeli için 2010 yılına göre yapılan artışın anlaşılabilir (2010 Eylül ayı TÜFE oranı yüzde 9,24 olmasına karşılık yüzde 10 gibi) bir seviyede olması beklenirdi. Ancak artışın yüzde 68 oranında olması, ülke genelinde her yıl yeni abone olan yaklaşık 1-1,2 milyon tüketicinin 2011-2015 yılları arasında yıllık olarak fazladan en az 20 milyon TL bedel ödemesine neden olacaktır.

Sektörde yıllardır çalışanların tahminlerine göre, ül-

kemizde gelir dağılımındaki adaletsizlik, işsizlik ve kapitalizmin yarattığı krizler gibi nedenlerle ödeme güçlüğüne düşebilecek yaklaşık üç milyon elektrik abonesinin kesme/bağlama bedeli ödemek zorunda kalacağı varsayılmaktadır. Bu durumda, kabul edilebilir oran dışında 2011 yılı için yapılan artış sonucunda tüketiciler üzerinden dağıtım şirketlerinin kasasına fazladan aktarılabilecek kaynağın da yıllık olarak yaklaşık 25-27 milyon TL olacağı hesaplanmaktadır.

Dağıtım şirketleri 2011 yılı için EPDK Kararı ile belirlenen sayaç sökme ve takma bedellerini adeta bir yatırım aracı gibi kullanmış ve bir anlamda abone, sayacının değişimine rıza göstermeye zorunlu bırakılmıştır. 2008, 2009 ve 2010 yıllarında dağıtım bölgelerinde on yıllık damga süresini doldurmuş mekanik elektrik sayaçtan kaç adetinin elektronik elektrik sayaç ile değiştirildiği de kamuoyunca merak edilmektedir.

Elektrik dağıtım şebekelerine 2006-2010 yılları geçiş

dönemi için yıllık 550.000.000 TL yatırım öngörülmesine karşın 2005-2009 yılları arasında bu miktarın oldukça üzerinde yatırım harcaması yapılmıştır. 2008 yılında yapılan yatırım harcaması 1.260.335.423 TL olmuştur. Özelleştirmeler sonrasında özel sektör tarafından yapılacak ifade edilen yenileme ve genişleme yatırımı harcamaları, beklentinin aksine önceki dönem ve yıllara göre artmış ve tarifeler yoluyla tüketiciye yansıtılmıştır.

Özelleştirmeler ile özel sektör kendisinde var olan sermayeyi yatırıma dönüştürmeyip, bizzat faturalar aracılığıyla tüketicilerden tahsil ettiği kamu kaynağı ile bu yatırımları gerçekleştirme yoluna gitmektedir.

Özellikle tarife metodolojisi içerisinde yatırımlar için şirketlerin kullandığı kredilerin faizlerinin bile tarife yoluyla tüketicilerden tahsil edilmesinin öngörüldüğü dikkate alındığında özelleştirme için ortaya atılan yatırım kaynak ihtiyacının hiçbir geçerliliğinin olmadığı açıkça ortaya çıkmaktadır.